

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan selvitykset

Sisältökohta 1.1 Tarkastuslautakunnan arvioita vuoden 2022 sitovien tavoitteiden toteutumisesta

Sitova tavoite 11. Suunnitelma IB-jatkumon toteuttamiseksi osana oppimiskampusta.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Suunnitelma laadittu.	Tavoite toteutui osittain.	Tavoite ei toteutunut lainkaan.

Sitovaan tavoitteeseen liittyvä mittari on yksiselitteinen on/off-mittari. Sen mukaan suunnitelma on joko valmistunut tai ei ole valmistunut. Raportoinnin mukaan suunnitelma on tehty tavoitteessa mainitsemattoman ohjelman osalta, mutta ei nimenomaisesti tavoitteeksi asetetun suunnitelman osalta. Tavoitteena olevan suunnitelman osalta suunnittelu on vasta aloitettu. Tavoite ei näin ollen toteutunut lainkaan.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa, että suunnitelma IB Career Related-ohjelman aloittamisen osalta laadittiin vuoden 2022 aikana. (Ohjelma alkaa Variassa elokuussa 2024).

Toimialalla on tehty laaja analyysi englanninkielisen opetuksen järjestämiseen liittyvistä näkökulmista; kohdejoukko, palveluverkko, suomen kielen osaaminen, varhaiskasvatussuunnitelma ja opetussuunnitelmat ja rekrytointi huomioon ottaen. Kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan päätöksen mukaisesti Aviapoliksen alueelle lähdetään suunnittelemaan Muuran yhtenäistä peruskoulua, jossa osa oppilaista voi opiskella painotetun englannin kielen opetussuunnitelman mukaan. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen IB-koulutusohjelman (PYP ja MYP) tarveselvitystä jatketaan edelleen.

Sitova tavoite 16. Laajennetaan lapsille ja nuorille suunnattua harrastustoimintaa ja parannetaan harrastusmahdollisuuksia.

Tavoitteeseen liittyy kaksi mittaria:

- Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, prosentti (Kouluterveyskyselyn osio kohdennetulle alueelle).
- Harrastusten Vantaa -hankkeeseen osallistuneet, joille kyseessä on ainoa harrastus, lukumäärä. (kysely osallistuvien perheille).

Ensimmäisen mittarin raportoinnissa todetaan, että vuonna 2022 tehdyn kohdennetun kyselyn tulokset eivät ole vertailukelpoisia tavoitearvoihin, jotka on saatu kouluterveyskyselystä. Koska toteuma-arvot eivät ole vertailukelpoisia tavoitearvoihin ei tavoitteen ensimmäisen mittarin toteutumista voi arvioida.

Tavoitteen toisessa mittarissa tarkasteltiin, miten suurelle osalle osallistujista kyseessä oli ainoa ohjattu harrastus. Lähtötaso oli 32 prosenttia ja tavoitetaso, että osuus kasvaa. Toteuma oli 34 prosenttia, joten tavoitteen toinen mittari toteutui. Tavoite voidaan katsoa osittain toteutuneeksi.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa, että harrastusten vantaan toiminta on vakiintunut Vantaalla, mutta silti markkinointiin ja tiedottamiseen sekä harrastuksiin ohjautumiseen tulee kiinnittää huomiota. Harrastusten Vantaan tarjonnan suunnittelu edellyttää oppilaiden kuulemista. Tätä kautta pyritään tarjoamaan kohdejoukkoa kiinnostavia ja innostavia harrastuksia. Useiden

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan selvitykset

toimijoiden kesken pyritään löytämään jatkossakin tiloja ja toimijoita harrastustoiminnan turvaamiseksi.

Sitova tavoite 22. Nuorten mielenterveyttä tuetaan nopeuttamalla palvelujen piiriin pääsyä ja kehittämällä palveluita.

Tavoitteeseen liittyy kolme mittaria:

- Odotusaika opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien sekä nuortenkeskus Nupin palveluihin pääsyyn.
- Nuorten antama palaute palvelusta (esimerkiksi NPS).
- Koulupsykologien tehtävien täyttöaste.

Tavoitteen toteutumista mitataan kolmella laajalla mittarilla. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota yhteen tavoitteeseen kohdistuvien mittarien suureen määrään ja mittareiden laajuuteen.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa, että toimintaa haluttiin seurata erityisen tarkasti, koska nuorten mielenterveyspalveluihin pääsemisen kokonaisuus on niin laaja, sitä on haluttu valottaa useammasta näkökulmasta. Yksi selittävä tekijä on asian (nuorten mielenterveys) laajuuden lisäksi se, että mielenterveyttä tuettiin usean toimialan yhteistyönä ja palveluketjuna. Nuortenkeskus Nuppiin liittyvät kaksi tavoitetta (palveluun pääsy ja nuorten antama palaute) liittyivät myös siihen isoon panostukseen, jonka soster-lautakunta ja valtuusto antoivat, kun perustettiin kokonainen uusi Nupin toimipiste Länsi-Vantaalle.

Sitova tavoite 25. Syrjäytymisen ja koulupudokkuuden vähentäminen.

Tavoite sisälsi neljä mittaria, joista kahdessa mitattiin kahta asiaa. Kolmessa mittareista tavoitetaso Saavutettiin osittain. Kiusaamisen vähentymiseen liittyvään mittariin ei ollut tavoitearvoja, joten kiusaamisen vähentymistä ei voitu arvioida.

Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, että reilusti yli puolet suomi toisena kielenä (S2) oppilaista kuuluu lukutaidossa suoritustasoltaan alimpaan viidennekseen. Mittari koskee 2. luokan oppilaita, mutta S2-oppilaiden kielenoppimiseen panostaminen on tärkeää kaikilla kouluasteilla.

Mittari	Mittarien tavoitetaso	Mittarien toteuma	Tavoitteen toteutuminen
Varian keskeyttämisprosentti, kaikki	Keskeyttämisprosentti enintään 10 %	11,3 % (ET)	Tavoite toteutui osittain.
Varian keskeyttämisprosentti, alle 20-vuotiaat	Keskeyttämisprosentti enintään 8 %	8,8 % (ET)	
Lukuseula, 2 luokat vakioituna S2-oppilaiden mukaan (suomi äidinkielenä ja suomi toisena kielenä)	Kaikissa 2. luokan oppilaissa suoritustasoltaan alimpaan viidennekseen kuuluvien joukko vähenee	Suomi äidinkielenä oppilaat (ET) Suomi toisena kielenä (T)	
School day -sovelluksen tuottama data oppilaiden hyvinvoinnista	Kokemus kiusaamisesta vähenee vuoden 2022 aikana (4. ja 7. -luokat)	School day -mitausten lähtötiedot saatu	

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan selvitykset

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa, että toimialalla on panostettu vuonna 2022 henkilöstön kieli- ja kulttuuritietoisuuden osaamisen vahvistamiseen, mutta myös tunnistettu S2-opetuksen kehittämisen tarpeita. Tunnistettujen kehittämistarpeiden pohjalta vuonna 2023 käynnistetään monikielisten oppijoiden oppimisen kehittämisohjelma. 1.8.2023 alkaen alkuopetuksessa on lisätty yksi vuosiviikkotunti äidinkielen ensimmäisellä luokalla sekä vahvistettu kielellisen osaamisen taitoja esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä. Näiden vaikuttavuus tulee näkyviin lähivuosina.

Sisältökohta luku 4 ja tiivistelmäkohta 8–10

Tiivistelmäkohta 8. Varhaiskasvatus kärsii vakavasta henkilöstövajeesta. Erityisesti tiukentuvat kelpoisuusehdot täyttävistä työntekijöistä on pulaa. Sairauspoissaolojen merkittävä lisääntyminen ja sijaisten heikko saatavuus lisäävät entisestään tilanteen haastavuutta. Kaupunki on muun muassa tukenut henkilöstön kouluttautumista ja pätevöitymistä tehtäviin. Myös eri kulttuureista tulevan henkilöstön saatavuuteen on kiinnitetty huomiota.

Johtopäätökset:

Toiminnan keskeisiä tavoitteita on edistetty. Talouden osalta asiakasmaksutuotot eivät toteutuneet ennakoidusti järjestelmämuutoksen vuoksi. Menojen toteumaan vaikutti sairauspoissaoloista ja lisääntyneestä avustajatarpeesta aiheutunut Seuren ennakoitua suurempi käyttö.

Henkilöstön saatavuudessa on suuria haasteita. Tiukentuvat pätevyysvaatimukset heikentävät tilannetta entisestään. Vantaa tukee henkilöstön pätevöitymistä, esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajiksi. Muunkielisten lasten osuus varhaiskasvatuksessa on merkittävä. Monikielisessä ympäristössä suomen kielen opettaminen on vaativaa ja edellyttää resursseja, jotta lapsilla olisi riittävät kielelliset valmiudet perusopetukseen siirtymiseen.

Vantaa on mukana valtakunnallisessa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa, jossa osa lapsista aloittaa esiopetuksen 5-vuotiaana. Kokeilun tavoitteina ovat muun muassa koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen sekä tiedon kerääminen kokeilun vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin. Huoltajat ovat antaneet kokeilusta hyvää palautetta Kaupungin tuottavuus- ja kasvuohjelman mukaisesti Vantaa lakkautti kotihoidontuen kuntalisän 1.8.2022 alkaen. Vantaa-lisän lakkauttaminen ei ole toistaiseksi vähentänyt lasten kotihoitoa eikä lisännyt varhaiskasvatuksen kysyntää.

Suosituks:

Varhaiskasvatus kärsii vakavasta työntekijävajeesta. Erityisesti tiukentuvat kelpoisuusehdot täyttävästä henkilöstöstä on pulaa. Kaupunki on muun muassa tukenut henkilöstön kouluttautumista ja pätevöitymistä tehtäviin. Henkilöstövaje on kuitenkin valtakunnallinen ongelma ja yksittäisen kaupungin vaikutusmahdollisuudet ovat rajalliset. Sairauspoissaolojen merkittävä lisääntyminen ja sijaisten heikko saatavuus lisäävät entisestään tilanteen haastavuutta. Tarkastuslautakunta kannustaa varhaiskasvatusta jatkamaan henkilöstövajeen torjumista käytettävissään olevin keinoin. Tarkastuslautakunta korostaa kielenopetuksen merkitystä. On tärkeää varmistaa, että lapsilla on riittävä tulevan opetuskielen taito perusopetukseen siirryttäessä.

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan selvitykset

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa, että kaupunkitasoisen henkilöstön saatavuuden toimenpideohjelman toimenpiteitä edistetään varhaiskasvatuksen palvelualueilla määrätietoisesti. Toimenpideohjelmaa jalkauttamaan on perustettu työryhmä, joka vastaa siitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstövajeen parantamiseen liittyvät toimenpiteet ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaisia ja vaikuttavia. Keskisiä toimenpiteitä ovat mm. palkkaan, palkitsemiseen ja henkilöstöetuihin liittyvät asiat, pito- ja vetovoimaa tukevan lähijohtamisen kehittäminen, työnantajan tukema pätevöitymiskoulutus, oppilaitosyhteistyö sekä rekrytoinnin kehittäminen. Valtakunnallisesti yritetään käytettävissä olevin keinoin vaikuttaa koulutuspaikkojen lisäämiseen sekä alan yleiseen houkuttelevuuteen.

Sairauspoissaoloihin pyritään vaikuttamaan monenlaisten työhyvinvointia ja työssä jaksamista edistävin toimenpitein. Sijaisten saatavuuteen liittyviä haasteita helpottamaan on tälle vuodelle palkattu 40 vakituista varahenkilöä, jotka sijoitetaan isoimpiin yksiköihin helpottamaan välitöntä sijaistarvetta.

Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään muunkielisten lasten suomen kielen oppimiseen mm. edistämällä varhaiskasvatuksen kielitietoista toimintakulttuuria, jossa inklusiivisessa toiminnassa varmistetaan jokaisen lapsen mahdollisuudet oppia suomen kieltä. Vantaalla on viisi kieli- ja kulttuurikoordinaattoria, jotka toimivat konsultoivassa roolissa ja jotka kehittävät yhdessä päiväkotien henkilöstön kanssa suomen kielen omaksumiseen tähtääviä toimintatapoja.

Tiivistelmäkohta 9. Koivukylän päiväkoti edustaa hienoa puurakentamista. Päiväkoti oli ensimmäinen rakennushanke, jossa hiilijalanjälki vaikutti tarjousten vertailuperusteissa. Vaikeasta maailmantilanteesta huolimatta päiväkoti valmistui lähes aikataulussaan alittaen samalla arvioidut kokonaiskustannukset.

Johtopäätökset:

Koivukylän päiväkotihankkeessa on hyödynnetty KVR-urakkaa, jossa urakoitsija vastaa sekä hankkeen suunnittelusta että toteutuksesta. Hanke oli ensimmäinen laatuaan, jossa hiilijalanjälki on otettu huomioon tarjousten vertailuperusteissa. Päiväkoti valmistui lähes aikataulussaan haastavasta maailmantilanteesta huolimatta. Myös hankkeen kustannukset ovat jäämässä alle kustannusarvion. Urakasta saatuna oppeina hiilijalan- ja hiilikädenjälki tullevat lisääntymään jatkossa vastaavanlaisten tarjouskilpailujen vertailuperusteissa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Koivukylän päiväkoti edustaa hienoa puurakentamista. Päiväkodin valmistuminen lähes aikataulussaan ja arvioitujen kustannusten alittuminen ovat hyviä saavutuksia vaikea maailmantilanne huomioon ottaen.

Yhteistyö toimitilan ja urakoitsijan kanssa suunnittelun ja rakentamisen aikana sujui kasvatuksen ja oppimisen toimialan näkökulmasta hyvin. Aikataulussa pysymisen ansiosta päiväkoti oli mahdollista avata suunnitellusti. Lopputuloksena oli terveellinen, turvallinen ja toimiva sekä konseptin mukainen päiväkoti. Tämä antaa hyvän pohjan seuraavan päiväkodin eli Ruusupuun päiväkodin rakentamiselle.

Tiivistelmäkohta 10. Pääkaupunkiseudun kaupungit sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri arvioivat yhdessä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Vantaalla arviointi kohdistui lukiolaisiin. Arvioinnin perusteella opiskelijoiden hyvinvointia on edistetty asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Haasteet erityisesti psykologien saatavuudessa sekä palvelutarpeen kasvu vaikeuttavat

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan selvitykset

opiskeluhuollon palveluihin pääsyä. Opiskeluhuollossa kannatellaan osaa myös sellaisista opiskelijoista, joiden tilanne vaatisi hoidollisempia palveluja.

Johtopäätökset:

Opiskelijoiden hyvinvointia on edistetty asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Haastava henkilöstötilanne, erityisesti psykologien ja lääkärien saatavuus, sekä palvelutarpeen kasvu vaikeuttavat palveluihin pääsyä.

Lukioissa toimii opiskeluhuollon ja muun henkilökunnan muodostama opiskelijoiden tukiverkosto. Tarvittaessa muodostetaan nuoren tapauskohtaiset tarpeet huomioiva monialainen asiantuntijaryhmä.

Kuraattorien ja psykologien lakisääteiset asiakasmitoitukset toteutuvat vakanssien osalta. Psykologivakanssien täyttöaste on huomattavan alhainen, mikä heikentää vastaanotoille pääsyä. Lähes viidennes opiskelijoista ei ole saanut psykologin vastaanottoaikaa lakisääteisessä määräajassa. Usein odotusajaksi voidaan tarjota muita tukitoimia. Palvelujärjestelmä on pirstaleinen ja resurssi- vajetta on monella eri tasolla. Opiskeluhuollossa kannatellaan myös opiskelijoita, jotka tarvitsisivat hoidollisempia palveluja.

Opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat kyselytulosten perusteella parantuneet. Erityisesti ruotsinkielisen lukion pieni koko tarjoaa joustavat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Kaupunginhallituksen hyväksymä Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimenpideohjelma konkretisoituu lukioiden hyvinvointikansioissa sovituissa toimenpiteissä. Kiusaamisen vastaisessa työssä keskeistä on yhteisöllisen hyvinvoinnin vahvistaminen sekä osallisuuden ja yhteistoiminnan kehittäminen.

Poissaolojen määrä on kasvanut ja niiden seuranta on kehittynyt. Poissaolojen seurannassa ja niihin puuttumisessa noudatetaan yhdessä sovittua toimintamallia. Koronapandemia ja etäopetus ovat vaikuttaneet lukiolaisten henkiseen hyvinvointiin. Koulu-uupumus, ahdistuneisuus ja yksinäisyys ovat lisääntyneet selvästi, etenkin tyttöillä. Erityisen haastavaa etäopetusaika on ollut niille nuorille, joilla oli vaikeuksia jo ennen koronaa sekä niille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Opiskelijoille on tarjottu tukiopetusta ja opetusta pienryhmissä. Opiskeluhuollon toimijat ovat jalkautuneet välitunneille.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta muistuttaa hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä sovituista palvelujen kehittämisen tavoitteista, jotta palveluihin pääsy nopeutuisi ja tarvetta vastaavia palveluja pystyttäisiin tarjoamaan oikea-aikaisesti. On tärkeää, että opiskeluhuollon riittävät voimavarat turvataan hyvinvointialueella.

Kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspinnat korostuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhteistyö jatkuu ja kehittyy kuntaan jäävien ja hyvinvointialueelle siirtyneiden palvelujen välillä.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa, että 1.8.2023 voimaan astuneessa Koulutuksen järjestäjän nuorten lukiokoulutuksen opiskeluhooltosuunnitelmassa on arvioitu opiskeluhooltohenkilöstön tarve, johon hyvinvointialue lakisäteisesti pyrkii vastaamaan. Yhteistyötä hyvinvointialueen ja KASO:n välillä

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan selvitykset

pidetään yllä yhteisillä rakenteilla (mm. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltoryhmä), lisäksi KASO:n opiskeluhoollon erityisasiantuntija toimii tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueelle siirtyneiden opiskeluhooltopalveluiden kanssa, jotta yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen välillä jatkuu ja kehittyy.